

ZINDERENDE ROMAN VAN JO-ANNE RICHARDS

Onschuld bestaat niet in Zuid-Afrika

0747 277 265

JO-ANNE RICHARDS:
THE INNOCENCE OF ROAST CHICKEN
Headline/Review, 1 34,90

OFF zag ik op een weemoedige zondagmiddag in Andalusië tijdens het ondergaan van de zon, de kleine Spaanse club Logroñes gelijkspelen tegen Sevilla. Sindsdien volg ik de uitslagen van Logroñes op de voet. Ze spelen bijna altijd gelijk.

In mei van dit jaar was ik tien dagen in Zuid-Afrika, een land dat me tot dan toe koud had gelaten.

"Ik had er niks mee," zoals sommige mensen het formuleren. Dat je ergens geweest moet zijn om er warmte voor te kunnen opbrengen, blijkt uit mijn dagelijkse speurtocht naar brokjes informatie uit Zuid-Afrika, ons toegeworpen door correspondenten en persbureaus.

Die wetenswaardigheden zijn nog steeds doordrenkt van politiek, niet verwonderlijk voor een land dat zijn bekendheid in de wereld dankt aan de legalisering tot voor kort van een politiek die elders slechts diep in de nacht, verborgen in het dichtste bos, fluisterend verwoord wordt door gemaskerde mannen met puntmutsen op.

Dat ook de uil zo'n land afkomstige literatuur politieke tendensen heeft, zal niemand verbazen, al is het streven naar apartheid inmiddels verbannen naar het rijk van de puntmutsen en een slinkend aan-

tal Boeren, al sinds 1835 op de vlucht voor democratie.

Toch is politiek niet de hoofdzaak in de zinderende roman van Jo-Anne Richards: *The Innocence of Roast Chicken*.

Ofschoon de Boerenoorlog nog altijd wordt gestreden wanneer het zevenjarige Engelse meisje, de hoofdpersoon van het boek, en haar broertjes tijdens een kerstavankantie de kennismaking hernieuwen met de Afrikaanders-tak van hun familie. Zelfs de voertaal tijdens het diner is al een probleem. Het oudste broertje schroomt niet om het cricketverslag op het Afrikaanse station enigszins neerbuiwend te waarderen.

"Ik vind het leuk hoe ze er een heel andere sport van maken. Het is niet het cricket zoals wij het spelen, maar ze maken het opwindender, als een gladiatorgevecht eigenlijk." "Hy kom, en hy kom, en-hy-kom-en-hy-kom en hy BOUL", laat de schrijfster de verslaggever zeggen. Dan wordt er toch maar naar het beschaafdere geluid van de Engelstalige zender overgeschakeld. Het is een romantisch beeld van een landelijk Zuid-Afrika dat de schrijfster schildert in het grootste deel van de roman.

In het andere is de zevenjarige hoofdpersoon een volwassen vrouw geworden, getrouwd met een idealistische advocaat. Het ruziënde echtpaar woont in Johan-

Jo-Anne Richards

nesburg ten tijde van de omwenteling.

Het is opvallend hoe de stijl verandert in de hoofdstukken dat de auteur terugschakelt naar het verleden. Cynische dialogen en korte commentaarzinnen worden dan lyrische, langlopende alinea's in het mooie Engels dat we kennen van Evelyn Waugh in zijn nostalgische hagiografie van Engelse landhuizen *Brideshead Revisited*.

Jo-Anne Richards probeert ook iets op te roepen: de onbezorgde jeugd van een kind op de boerderij van haar grootouders in het ongerepte 'veld', een idylle van eenvoud in een maatschappij die al begint te woelen.

"I wandered past the fig tree and through the orchard, filled with peach, apricot, plums and loquat trees, following the route I knew Ouma would have taken to the boys' quarters. It was cool under the trees and I stopped at the edge of the shade to eat mulberries. Cramming the ripe fruit into my mouth, my hands and bare feet stained a dark red and I could see a spreading droplet that was going to mean trouble later - crawling down my T-shirt on to the vest which habitually hung out over my shorts." En zoals die druppel besensap het schone T-shirt bevekt, zal de onschuld van het leven in een arcadisch Zuid-Afrika onherroepelijk aangetast worden door het dreigende gerommel van de maatschappij.

Voor de Nederlandse lezer is het even slikken bij de vernietigende typering van onze geëmigreerde voorouders, de Boeren, een menssoort die nog het meest doet denken aan horden voetbalsupporters op het oorlogspad.

Ondanks de gewrongen structuur van flashback en forward, is de schrijfster, voorheen een van Zuid-Afrika's bekendste journalisten, erin geslaagd subtiele verbanden zichtbaar te maken tussen die allengs gecorrumpereerde rakende idylle aan de Kaap en de naïeveteit waarmee de echtgenoot van de hoofdpersoon zijn ideaal van Man-

dela's Rainbow Nation nastreeft. Onschuld bestaat niet, luidt de conclusie.

Een hilarisch hoofdstuk beschrijft een massa-bijeenkomst in het stadion van Soweto waar het volk bijeengekomen is om zijn vrijgelaten leiders toe te juichen.

De manier waarop Jo-Anne kortemetten maakt met de blijheid en de illusies om haar heen, doet sterk denken aan de gehaktmolen waarin P.J. O'Rourke keer op keer zijn oude idealen van de sixties propt.

Ze citeert het gedicht van de optreedende 'liberation poet'.

Welcome the leaders
The leaders of the people
Welcome the leaders
They will free the people
Welcome the leaders
Of our land.
Africa.
Our land.
The people shall govern
This land.

Met zulke dichters heb je geen komieken nodig.

Jo-Anne Richards verwierf haar bekendheid in het midden van de jaren tachtig door haar publicaties over folteringen in gevangnissen. Ze trotseerde de dreiging van gevangenisstraf met haar weigering bronnen te noemen. Uiteindelijk werd ze van een veroordeling gevrijwaard doordat de arts van wie

Parool
13 12 96

ze de details had gehoord, zich bekendmaakte.

The Innocence of Roast Chicken, al wekenlang bovenaan de bestsellerlijst in Zuid-Afrika en veertien dagen geleden verschenen in Engeland, is niet alleen een belangwekkende roman omdat hij zo goed geschreven is.

Het boek gaat ergens over en dat is, in de context van Nix, een hele opluchting.

HENK SPAAN

ADVERTERIE

181 / DEC. - JAN.

bres

VAN CARLOS CASTANEDA
TOT YONI-VERERING

Onafhankelijke tijdschrift over
keerpunten in mens en cultuur

verrijgbaar bij de (tijdschriftenhandels)

152 pag. / 14,50 / abonnement / 22,50

Een uitgave van Bona Lux, tel. (020) 624 2141